

-Datum
2019-05-03
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2019-6837

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

**Remiss från Justitiedepartementet - Utkast till lagrådsremiss
Ungdomsövervakning, STK-2019-609
[STK 2019-609]**

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har yttrat sig över det ursprungliga förslaget i betänkandet Nya ungdomspåföljder (ASN- 2017-2053) och var överlag positiv, men framförde synpunkter kring att det fanns behov av förtydligande vad gäller socialnämndens roll i förhållande till verkställigheten av ungdomsövervakning. Detta behov kvarstår. Vad gäller inskränkningar i rörelsefriheten saknas det stöd i forskning för att detta skulle ha positiva effekter på ungdomar med kriminalitet varför detta inte bör vara en obligatorisk föreskrift.

Yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden har tidigare yttrat sig över betänkandet Nya ungdomspåföljder (Ds 2017:25) och ställt sig positiv till förslag om nya påföljder då det finns behov av komplement till dagens system.¹ Arbetsmarknads- och socialnämnden påtalade att socialnämndens uppdrag behövde förtydligas vad gäller förslaget att socialnämnden föreslås bli skyldig att utse en särskild handläggare.

I utkastet till lagrådsremissen redogörs för socialnämndens ansvar, samverkan mellan kriminalvården och socialnämnden samt den särskilda handläggarens uppgifter i förhållande till verkställighetsplanen. Det är viktigt med ett nära samarbete kring den unge mellan Kriminalvården och socialnämnden, men det är i vissa delar otydligt hur socialnämndens roll i verkställighetsplaneringen förhåller sig till det uppdrag som socialnämnden redan har vad gäller att bedöma behovet av skydd och stöd till barn och unga enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Enligt förslaget ska socialnämnden lämna en bedömning av den unges behov av insatser under verkställighetsplaneringen samt tillhandahålla dessa. Som exempel beskriver utkastet att en del av verkställighetsplaneringen är att bedöma hemförhållandena och huruvida det är lämpligt att den

¹ ASN-2017-2053 Remiss från Justitiedepartementet – Nya ungdomspåföljder Ds 2017:25

unge bor hemma, då det ska anges i verkställighetsplanen. Det behöver vara tydligt att en bedömning av behov av en placering - eller andra insatser - görs inom ramen för en utredning av socialnämnden och att syftet är att tillgodose den unges behov av vård, inte till att utforma en verkställighetsplan för dom om ungdomsövervakning. Det är viktigt för den unge att det finns en tydlighet kring de professionellas roller och ansvar; vilken myndighet som ansvarar för påföljden och de tvingande inslagen och vilken som ger stöd och vård. Detta bidrar till att skapa sammanhang och begriplighet för den unge, och stärker den unges möjlighet att överblicka konsekvenserna av sina val och handlingar.

I verkställighetsplaneringen bör socialnämnden ge information om bedömningen av den unges behov. Insatser ska ges i samråd med den unge, samtidigt som de kan bli en del av en verkställighetsplan som den unge är dömd att följa. Det är otydligt hur det ska hanteras om den unges samtycke till en insats från socialnämnden ändras under verkställighetstiden och vad det kan ge för konsekvenser för den unge i förhållande till att verkställighetsplanen inte följs. Det är viktigt att socialnämndens roll att ge stöd och vård inte blandas ihop med en tvingande funktion. Eventuellt tvång från socialnämndens sida kan endast utövas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Det finns en risk för att otydligheterna kring socialnämndens roll bidrar till en generell utveckling med ökade inslag av tvång i socialtjänstens uppdrag utan en tydlig grund i de lagar som reglerar socialnämndens ansvar.

Inskränkningar i rörelsefrihet:

Det finns behov av alternativ till frihetsberövande insatser eftersom det finns forskningsstöd för att institutionsvård har negativa effekter för ungdomar som begår brott. Som flera remissinstanser redan tidigare påpekat i samband med betänkandet Nya ungdomspåföljder saknas det även forskningsstöd för att inskränkningar i rörelsefriheten leder till några positiva effekter. Möjligen kan det vara mindre negativt än frihetsberövande insatser, men detta finns det inte någon kunskap om i nuläget.

Det är av vikt att såväl inskränkande som stödjande åtgärder utformas utifrån den kunskap som finns om vad som ger önskad effekt. Det är positivt att påföljden bygger på att ungdomen så långt som möjligt ska vara kvar i sin hemmiljö samt att den ska utformas för att stärka skyddsfaktorerna och motverka riskfaktorerna i den unges liv. Införande av inskränkningar i rörelsefrihet riskerar dock att tillföra eller förstärka riskfaktorer för den unge, bland annat genom att orsaka ökad belastning och konflikter i hemmet, starta en så kallad repressionsspiral och fungera stigmatiserande i stället för normaliserande.

Inskränkningar i rörelsefrihet bör även vara mer eller mindre lätt att verkställa beroende på var den unge bor. På en större ort kan ett förbud att vistas på vissa platser vara mindre ingripande än på en liten ort där det bara finns ett centrum, vilket kan vara en riskmiljö men samtidigt också den plats där ungdomen kan behöva vistas för att kunna leva ett normalt vardagsliv. I realiteten kan det skapa en ojämlikhet vad gäller konsekvenserna av påföljden.

Inskränkningarna i rörelsefriheten framstår sammantaget som komplicerade att bedöma ifråga om utformning, och svåra att verkställa. Det är troligt att socialtjänsten kommer att ges en roll i att bidra i bedömningen, ifråga om omständigheter i hemmiljön och i den unges personliga

förhållandena i övrigt. Även här kan finnas en risk för att socialtjänstens uppdrag blir otydligt, såsom tidigare nämnts.

Socialnämndens roll vid handräddning i samband med misskötsel av inskränkningar i rörelsefrihet:

Det är viktigt att det är tydligt att socialnämndens roll i dessa fall beror på vilken situation som den unge befinner sig i när han eller hon bryter mot inskränkningarna, det vill säga om omständigheterna är sådana att de innebär en allvarlig risk för den unges hälsa och utveckling på ett sätt som gör att lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga är tillämplig. I annat fall är det inte en möjlig lösning att den unge överlämnas till socialnämnden.

Ekonomiska konsekvenser

Det framkommer inte hur beräkningen av kommunens ökade kostnader har gjorts. Förvaltningen kan därför inte bedöma om beräkningen är rimlig eller inte. Det är viktigt att kommunerna får full kostnadstäckning för de utökade arbetsuppgifter som förslaget innebär. Uppgiften att utse en särskild handläggare som ska medverka i planering och uppföljning av verkställighet, samt ansvara för handläggning av de insatser som tillhandahålls av socialtjänsten och som beslutas bli en del av verkställighetsplanen, får anses vara betydande och kommer sannolikt överstiga det angivna beloppet.

Ordförande

.....
Sedat Arif
.....

[Fyll i titel]

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]